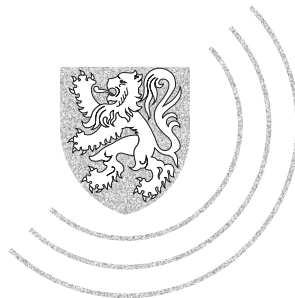

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2003-2004

18 maart 2004

ONTWERP VAN DECREET

inzake ontwikkelingseducatie

VERSLAG

**namens de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden
uitgebracht door de heer Frans Ramon**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Luc Van den Brande.

Vaste leden :

de heren Freddy Sarens, Walter Vandenbossche, Luc Van den Brande, Eric Van Rompuy ;

de heren Louis Bril, Peter Gysbrechts, André Moreau, Stefaan Platteau ;

de heren Luk Van Nieuwenhuysen, Karim Van Overmeire, Christian Verougstraete ;

de heren Peter De Ridder, Patrick Hostekint ;

de heer Frans Ramon ;

de heer Etienne Van Vaerenbergh.

Plaatsvervangers :

mevrouw Brigitte Grouwels, de heer Erik Matthijs, mevrouw Trees Merckx-Van Goey, de heer Jef Van Looy ;

de heren Julien Demeulenaere, Didier Ramoudt, Marc van den Abeelen, Paul Wille ;

mevrouw Hilde De Lobel, de heren Pieter Huybrechts, Johan Van Brusselen ;

de heren Marcel Logist, Jacques Timmermans ;

de heer Eloi Glorieux ;

de heer Jan Roegiers.

Zie :

2044 (2003-2004)

- Nr. 1 : Ontwerp van decreet

INHOUD

	Blz.
I. Inleidende uiteenzetting door de heer Jef Tavernier, Vlaams minister van Leefmilieu, Landbouw en Ontwikkelingssamenwerking	5
II. Algemene bespreking	6
II.1 Tussenkomsten van de leden	6
A. Tussenkomst van de heer Frans Ramon	6
A.1 Algemene inleidende beschouwingen : een nieuwe minister, maar continuïteit van het beleid	6
A.2 Twee belangrijke redenen die een decreet noodzakelijk maken	7
A.3 Wederkerigheid	7
A.4 Geen “dubbelfinanciering”	7
A.5 Kwaliteit en kwaliteitszorg	8
A.6 Oude en nieuwe organisaties	8
A.7 Beperkte financiële bijstand	8
A.8 SERV-advies	8
A.9 Ontbreken van een kaderdecreet	8
A.10 Taalkundige onvolkomenheden in het decreet	8
A.11 Meetbaarheid	8
A.12 Verplichting om via samenwerkingsverbanden te werken	9
A.13 Leertraject	9
A.14 De vereiste om zelf een financiële inbreng te doen	9
A.15 Zware rapporteringslast	9
B. Tussenkomst van de heer Patrick Hostekint	9
B.1 Terugblik	9
B.2 Al te geringe aandacht van de Vlaamse regering voor het buitenlands beleid en voor de ontwikkelingssamenwerking in het bijzonder	10
B.3 Vlaamse plicht tot internationale solidariteit vanuit de eigen welvaart	10
B.4 Eerste aanzetten voor een eigen Vlaamse ontwikkelingssamenwerking aan het begin van de legislatuur	10
B.5 Nood aan een voltijds Vlaams buitenlandminister	11
B.6 Historische verantwoordelijkheid van het Westen	11
B.7 Verhogen van de Vlaamse budgettaire middelen voor ontwikkelingssamenwerking ..	11
B.8 Opdracht naar de toekomst toe	11
C. Tussenkomst van de heer André Moreau	11
C.1 Basisdoelstelling van de ontwikkelingssamenwerking	11
C.2 Al te beperkte middelen	12
C.3 Verbreding en vernieuwing via samenwerkingsverbanden	12
C.4 Resultaatgerichtheid en evaluatiebeginsel	12
D. Tussenkomst van de heer Karim Van Overmeire	13
D.1 Erosie van het draagvlak voor de ontwikkelingssamenwerking bij de bevolking wegens het uitblijven van concrete resultaten	13
D.2 Vooringenomenheid van het in de ontwikkelingseducatie gehanteerde verklaringsmodel	13

D.3	Eigen verantwoordelijkheid van de landen in ontwikkeling	13
D.4	Negatief advies van de Raad van State	14
II.2	Replieken van de minister	15
A.	Ontwikkelingssamenwerking wel degelijk een prioritaire bekommernis voor de minister	15
B.	Beperktheid van het budget	15
C.	Falen van het horizontaal beleid	15
D.	BNP-percentagedoelstellingen	16
E.	Geen echte behoefte aan een aparte Vlaamse buitenlandminister die instaat voor de totaliteit van het Vlaams buitenlands beleid	16
F.	Oorzaken van blijvende onderontwikkeling	16
G.	Antwoord op het advies van de Raad van State	17
H.	Nood aan selectiviteit	17
I.	Repliek op een aantal meer punctuele opmerkingen	17
I.1	Wederkerigheidsbeginsel	18
I.2	Geen overdreven administratieve last	18
I.3	Geen onderscheid tussen “oude” en “nieuwe” organisaties	18
I.4	Meten van de output	18
I.5	Niet-verwaarloosbare financiële inbreng vanwege de Vlaamse overheid	18
I.6	Cofinancieringsvereiste	18
III.	Artikelsgewijze bespreking en stemming	18
IV.	Stemming over het gehele ontwerp van decreet	20

DAMES EN HEREN,

In de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden werd op 9 maart 2004 het ontwerp van decreet inzake ontwikkelingseducatie, na bespreking, ongewijzigd aangenomen.

I. INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR DE HEER JEF TAVERNIER, VLAAMS MINISTER VAN LEEFMILIEU, LANDBOUW EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Bij de aanvang van zijn uiteenzetting preciseert de minister dat dit decreet niet op zichzelf mag gezien worden, maar integendeel moet gekaderd worden in het geheel van het beleid inzake ontwikkelingsamenwerking. Over de loop der jaren is immers een steeds groter deel van de bevoegdheid inzake ontwikkelingsamenwerking naar de gewesten en de gemeenschappen, en in casu dus ook naar Vlaanderen gegaan. Dienovereenkomstig heeft Vlaanderen over de afgelopen jaren terzake dan ook al een beleid gevoerd. Waarbij de minister overigens niet wil verhehlen dat de Vlaamse overheid op dit domein voor een stuk nog haar weg heeft moeten zoeken, en dus ten dele ook op experimenten is aangewezen geweest. Desondanks zijn er in deze periode wel degelijk een aantal heel degelijke projecten opgezet en gefinancierd. Nu is echter – na de experimentele opstartfase – de tijd (en ook de vraag) gekomen om een duidelijk kader uit te werken voor het huidige en vooral ook het toekomstige Vlaamse beleid inzake ontwikkelingsamenwerking. De betrokkenen hebben dienaangaande trouwens onmiskenbaar het signaal gegeven aan de overheid dat er nood bestond aan een dergelijk – zekerheid biedend – kader.

Daarop inspeland wil de Vlaamse overheid drie ontwerpen van decreet voorleggen aan het Vlaams Parlement, te weten : het decreet op de ontwikkelingseducatie (dat dus vandaag al in de commissie voorligt), het decreet inzake gemeentelijke conventanten ontwikkelingsamenwerking (*Parl. St. VI. Parl. 2003-2004, nr. 2099/1*) en het decreet betreffende microfinanciering in ontwikkelingslanden via waarborgverlening (*Parl. St. VI. Parl. 2003-2004, nr. 2098/1*).

Daarnaast wijst de minister er echter ook op dat er eveneens een parlementair initiatief is genomen tot indiening van een voorstel van kaderdecreet inzake ontwikkelingsamenwerking. Dit voorstel moet op zijn beurt het globale raamwerk vormen voor de Vlaamse ontwikkelingsamenwerking. Hoewel de vier genoemde decreten in se dus eigenlijk één

geheel vormen, vindt de minister het wel degelijk aangewezen om het nu voorliggende ontwerp van decreet toch reeds te behandelen, aangezien wachten op de voltooiing van (het drukken van) het genoemde kwartet aan decreten, qua timing het risico met zich brengt dat er in de huidige legislatuur niks meer door het parlement zou raken aangaande de beleidsmaterie ontwikkelingsamenwerking.

De minister komt dan terug tot het vandaag voorliggende decreet. Hij omschrijft dit als een cruciaal element in de totale Vlaamse aanpak van de ontwikkelingsamenwerking. Het finale doel van ontwikkelingseducatie bestaat er immers in om in eigen land een voldoende groot draagvlak (en dito mentaliteit) te creëren waarop een goed – d.w.z. op samenwerking en interactie gebaseerd – ontwikkelingsbeleid in het Zuiden gebaseerd kan worden.

De manier waarop een en ander tot nog toe verliep, liet immers te wensen over qua mobiliserend effect op de Vlaamse bevolking. De over de laatste twee jaar genomen initiatieven zijn er immers gekomen via algemene oproepen tot indiening van projecten. Het eerste jaar leverde dat, na kwalitatieve aftoetsing van een en ander, 49 projecten op, het tweede jaar 13 projecten. De langs deze weg opgestarte projecten waren alle afkomstig van bestaande organisaties en groeperingen. Die twee jaar zijn in essentie ook een testfase geweest, waarin er gewerkt werd met pilootprojecten.

Volgens de minister is het experimentele stadium nu echter voorbij, en zijn we er in Vlaanderen klaar voor om te komen tot een meer coherent beleid, met duidelijke beleidskeuzes en duidelijke prioriteiten binnen een éénduidig beoordelingskader dat een zo objectief mogelijke beoordeling van de projecten moet geven. Een en ander is vanzelfsprekend ook ingegeven door de beperktheid van het beschikbare budget voor ontwikkelingsamenwerking. Beperktheid die noopt tot het maken van zo optimaal mogelijke keuzes. Waarbij de minister zijdelings overigens nog meegeeft dat hij het ter beschikking staande budget zelf ook al te beperkt vindt.

Verder wijst de minister erop dat om het nu voorliggende decreet tot stand te brengen (t.t.z. om dus het kader te scheppen voor de ontwikkelingseducatie in Vlaanderen) er vanaf januari 2003 regelmatig vergaderingen geweest zijn met een adviesgroep bestaande uit diverse deskundigen op het vlak van de ontwikkelingseducatie én met vertegenwoordigers uit niet-gouvernementele organisaties. Onder leiding van een terzake gespecialiseerd adviesagentschap en van de administratie Buiten-

lands Beleid is er dan gewerkt aan het uitschrijven van een visietekst ontwikkelingseducatie. Deze laatste tekst heeft dan gediend als basis voor het voorliggende ontwerp van decreet. De minister wijst er daarbij nog op dat er over dat onderwerp vorig jaar ook een studiedag werd georganiseerd. Finaal is er dan, met een ruimere groep, gebrainstormd rond het ontwerp van decreet. Hetgeen nog heeft geleid tot een aantal aanpassingen aan de hogergenoemde visietekst.

Daarna heeft de zaak haar klassieke beloop gekend : een voorontwerp en een memorie van toelichting werden opgesteld en na principiële goedkeuring door de Vlaamse regering voor advies voorgelegd aan de SERV en tenslotte ook de Raad van State. Procedure die uiteindelijk het vandaag voorliggende ontwerp van decreet heeft opgeleverd.

De minister preciseert daarbij dat hij de stellige overtuiging is toegedaan dat het decreet voldoende ruimte biedt aan andere organisaties, d.w.z. ook buiten de kring van de klassieke niet-gouvernementele organisaties, aangezien uitdrukkelijk in het decreet voorzien is dat projecten moeten ingediend worden in een samenwerkingsverband. Daarnaast omvat het decreet ook de mogelijkheid en zelfs de aansporing tot vernieuwing. Nieuwe maatschappelijke thema's, die oorspronkelijk niet het onderwerp vormen van de klassieke ontwikkelingseducatie, maar wel degelijk prominent aanwezig zijn in onze huidige samenleving, kunnen nu immers ook aan bod komen. Daarenboven beoogt het decreet ook het bereiken van nieuwe doelgroepen. Al te vaak richt men zich immers spontaan tot de doelgroep of de doelgroepen die men al kent. Waardoor er een situatie ontstaat van "ons kent ons" en "preken voor de gelovigen". Het nieuwe decreet wil deze ongewilde vorm van inertie doorbreken. Als voorbeeld van dergelijke nieuwe doelgroepen haalt de minister de afgelopen weekend in Brugge doorgegangene "Reismarkt" aan waar Tunesië gastland was, en waar men geprobeerd heeft om na te gaan of het niet mogelijk was via potentiële toeristen – weze het dan van de meer avontuurlijke soort – ook in zekere mate ideeën aangaande ontwikkelingssamenwerking ingang te doen vinden. Het spreekt daarbij voor zich dat hoe meer niet-klassieke doelgroepen men kan bereiken, hoe breder de basis voor het beleid wordt.

Daarnaast benadrukt de minister nogmaals dat het de bedoeling is om via dit decreet een objectiever beoordelingskader te scheppen. Voor de ontwikkelingseducatieprojecten die de laatste twee jaar geselecteerd werden, werden immers wel eisen ge-

steld, maar deze waren niet echt verregaand wat beleidsprioriteiten en keuzes betreft. Een vast beoordelingskader heeft dan ook het grote voordeel dat het een meer objectieve selectie kan bevorderen, terwijl het tegelijk ook voor de indieners een vast kader biedt (ook qua financiering), zodat ook deze beter weten waar ze zich aan te houden hebben.

Andere doelstellingen die beoogd worden met het voorliggende ontwerp van decreet zijn respectievelijk het bevorderen, versterken en vergroten van de capaciteitsopbouw van de betrokkenen én het tot stand brengen van een systeem van integrale kwaliteitszorg in de sector ontwikkelingseducatie.

Afsluitend somt de minister tenslotte nog even de hoofddoelstellingen van het voorliggende ontwerp van decreet op : het verduidelijken van de doelstellingen van de ontwikkelingseducatie, het geven van eenduidige definities en het opzetten van solide procedures voor het indienen, beoordelen, financieren en rapporteren van projecten. Dit alles met als achterliggende objectief het verbreden van de basis bij de Vlaamse bevolking voor de ontwikkelingssamenwerking. Dienovereenkomstig verzoekt de minister de commissieleden dan ook het hen voorgelegde ontwerp van decreet te willen goedkeuren.

II. ALGEMENE BESPREKING

II.1 Tussenkomsten van de leden

A. Tussenkomst van de heer Frans Ramon

A.1 Algemene inleidende beschouwingen : een nieuwe minister, maar continuïteit van het beleid

De heer Frans Ramon drukt eerst en vooral zijn teleurstelling uit over de relatief geringe aanwezigheid in de commissie. Voor het eerste optreden van een nieuwe minister in deze commissie én rekening houdend met het feit dat het toch over een belangrijke materie als ontwikkelingssamenwerking gaat, had de belangstelling toch minstens wat hoger mogen liggen.

Ten persoonlijke titel weet de heer Ramon overigens dat de minister altijd al belangstelling gehad heeft voor het thema ontwikkelingssamenwerking. Nu bevindt hij zich in een positie om daar ook concreet iets rond te doen, hoewel het anderzijds op

zich natuurlijk niet echt bevorderlijk is dat hij al de vierde titulaire minister voor deze materie is onder de lopende legislatuur. Hetgeen overigens deels gecompenseerd wordt doordat hij gewoon de fakkel kan overnemen voor een aantal decreten die sowieso reeds een tijdje in de pijplijn zaten.

A.2 Twee belangrijke redenen die een decreet noodzakelijk maken

Voor de heer Ramon staat het belang van het vandaag in de commissie voorliggende ontwerp van decreet inzake ontwikkelingseducatie absoluut buiten kijf.

Terzake wijst hij vooreerst op de historiek van het debat rond de ontwikkelingseducatie. Meer bepaald attendeert hij de commissieleden erop dat deze specifieke materie lange tijd het voorwerp heeft uitgemaakt van epische debatten binnen de wereld van de ontwikkelingssamenwerking. Een deel van de betrokkenen kon immers lange tijd maar moeilijk aanvaarden dat er ook middelen voor ontwikkelingssamenwerking in Vlaanderen zelf besteed werden, ten behoeve van educatieve doelstellingen. De betrokkenen stelden zich principieel op het standpunt dat alle ontwikkelingsgeld per definitie naar projecten in het Zuiden moest gaan.

Het heeft dan ook enige tijd geduurd vooraleer de geesten voldoende rijp waren opdat er een consensus kon ontstaan rond de noodzaak om ook in Vlaanderen activiteiten te ontwikkelen die konden leiden tot een verbreding van het draagvlak voor de ontwikkelingssamenwerking. Voor een aantal mensen was dit trouwens een mentale ommekeer van formaat. Maar uiteindelijk zag iedereen in dat men niet alleen kon verder werken met het al bij al vrij kleine groepje aan – altijd dezelfde – geïnteresseerden, dat telkens opnieuw op de barricaden stond voor de belangen van de Derde Wereld. Enkel via een verbreding van de basis voor de ontwikkelingssamenwerking kon men het beleid terzake echt schragen.

Een tweede belangrijke reden om een decretale basis te leggen voor de ontwikkelingseducatie is dat een dergelijk instrument ook noodzakelijk is om zekerheid te verschaffen aan de betrokken organisaties en eindelijk te zorgen voor continuïteit in de programma's. Tot op heden wist een organisatie immers nooit of haar projecten het volgende jaar al dan niet nog betoelaagd, dat wil zeggen verlengd, zouden worden.

A.3 Wederkerigheid

Qua principes waarvan het decreet vertrekt, vindt de heer Ramon het van groot belang dat hier de klemtoon gelegd wordt op de wederkerigheid. Ook dit is immers een begrip dat stilaan meer en meer is doorgedrongen in de wereld van de ontwikkelingssamenwerkingsorganisaties. Het heeft de nodige tijd geduurd, maar geleidelijk aan is men er achter gekomen dat elk leerproces twee kanten heeft en dat we hier dus ook iets kunnen leren van de mensen uit het Zuiden.

Met betrekking tot deze wederkerigheid laat de heer Frans Ramon overigens nog opmerken dat enige creativiteit aangewezen is bij de invulling daarvan. Tot nog toe is dit begrip zijns inziens immers soms wat eenzijdig ingevuld geworden. Zo moeten niet enkel mensen van hieruit op werkbezoek gaan naar het Zuiden, maar moet ook de omgekeerde beweging in overweging genomen worden. Hoe dan ook zijn er ongetwijfeld diverse mogelijkheden om creatief invulling te geven aan het wederkerigheidsprincipe. En aangezien ook de betrokken organisaties er meer en meer ervaring mee beginnen te hebben, heeft de heer Ramon er het volste vertrouwen in dat ze dit principe ook in de praktijk ten volle zullen weten waar te maken.

A.4 Geen “dubbelfinanciering”

Qua prioriteiten die in het decreet gelegd worden, maakt de heer Ramon zich toch bedenkingen bij de passage waar beklemtoond wordt dat Vlaanderen enkel financieel over de brug zal komen voor acties die nog niet gefinancierd worden door anderen. Terzake begrijpt hij enerzijds wel dat er bij de Vlaamse overheid een zekere bezorgdheid leeft dat bepaalde organisaties twee keer langs de kassa zouden passeren (weliswaar bij verschillende overheden) voor één en hetzelfde project, maar anderzijds meent hij toch dat dit niet tot paranoia mag leiden ten overstaan van bepaalde organisaties.

Ten persoonlijke titel verklaart de heer Ramon overigens niet per se tegen financiering door meerdere overheden te zijn van één project, in zoverre de zaak voldoende transparant blijft en het over complementaire financiering van verschillende – duidelijk afgelijnde – aspecten van dat project gaat. Wanneer duidelijk wordt afgelijnd welk geld wordt gebruikt voor welk deel van het project, zit de zaak immers ook perfect logisch ineen. Hij besluit dienangaande dan ook dat men dit principe best niet te strikt zou toepassen.

A.5 Kwaliteit en kwaliteitszorg

Verder hecht de heer Frans Ramon uiteraard ook het grootste belang aan de vereiste en de doelstelling van kwaliteit en kwaliteitszorg die door het decreet worden geïntroduceerd. Zowel de organisaties, de samenwerkingsverbanden als de overheid kunnen hier immers maar wel bij varen. Het spreekt daarbij echter voor zich dat het werkveld terzake ook de hoogst mogelijke verwachtingen mag koesteren ten aanzien van de overheid. Ook de overheidsadministratie zal zich dus snel en grondig moeten professionaliseren.

A.6 Oude en nieuwe organisaties

De heer Ramon verklaart het verder ook wat moeilijk te hebben met het onderscheid dat hij in de decreetstekst percipieert tussen zogenaamde “oude” en “nieuwe” organisaties. Enerzijds heeft hij er wel begrip voor dat men nieuwe initiatieven van nieuwe organisaties wil stimuleren, maar dit mag anderzijds niet leiden tot een marginalisering van de “klassieke” organisaties die al lang rond deze thematiek werken. Het gaat immers niet op dat organisaties die – soms in moeilijke omstandigheden – jaren aan de weg getimmerd hebben nu in het verdomhoekje terecht zouden komen. Zij zijn momenteel trouwens de enigen die de benodigde expertise hebben opgebouwd. Het zal er volgens de heer Ramon derhalve op aan komen erover te waken dat men via dit decreet geen tegenstelling creëert tussen oud en nieuw, laat staan het nieuwe per definitie goed bevindt.

A.7 Beperkte financiële bijstand

De heer Ramon wijst er daarna ten overvloede op dat het budget waarover hier gehandeld wordt – a fortiori wanneer het wordt bekeken per project – niet bepaald immens groot is. Uitgaande van die budgettaire constraints alleen al mag men geen overdreven verwachtingen creëren. Waarbij de heer Ramon overigens wel de vurige wens uitdrukt dat het betrokken budget mettertijd toch zal toenemen.

A.8 SERV-advies

De heer Frans Ramon stelt verder vast dat ook de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen in het algemeen positief staat tegenover het voorliggende ontwerp van decreet. In zijn advies maakt de SERV echter wel twee pertinente opmerkingen, die volledig gedeeld worden door de heer Ramon.

Vooreerst wordt de vraag gesteld naar een evaluatie van de over de voorbije twee jaar opgezette piloot- en proefprojecten. En tweedens stelt de SERV ook de vraag naar de financiële middelen die zullen worden uitgetrokken voor het verbrede en vernieuwde beleid dat beoogd wordt met het decreet.

A.9 Ontbreken van een kaderdecreet

Zoals door de minister in zijn inleiding zelf reeds aangehaald, doet zich bij het voorliggende decreet het probleem voor dat erin verwezen wordt naar een (voorstel van) kaderdecreet, dat er momenteel nog niet is. In plaats van, zoals gebruikelijk, te beginnen met het meer algemene, moeten we nu dus aanvangen met het meer specifieke. Dit levert echter wel heel concrete problemen op, aangezien er in het voorliggende ontwerp van decreet, bijvoorbeeld voor wat bepaalde definities betreft, frequent verwezen wordt naar het nog niet bestaande kaderdecreet. De heer Ramon drukt dan ook de hoop uit dat ook het – ondertussen nog steeds niet in de vorm van een gedrukt stuk beschikbare – voorstel van kaderdecreet op de ontwikkelings samenwerking dra aan de agenda van deze commissie zal kunnen komen, zoniet dreigen we voor langere tijd in een behoorlijk problematische situatie van quasi-onlogica terecht te komen.

A.10 Taalkundige onvolkomenheden in het decreet

De heer Frans Ramon laat verder ook nog opmerken dat zowel in de memorie van toelichting bij het decreet, als in de eigenlijke decreetsartikelen toch wel wat taalkundige onzorgvuldigheden voorkomen (zo onder andere op de pagina's 6, 9 en 45). Vanuit zijn achtergrond als germanist vindt hij dit bijzonder storend en daarenboven zou zulks in een wetskrachtige tekst ook zondermeer niet mogen voorkomen. Hij verzoekt de diensten van de minister dan ook dringend om de voorliggende tekst nog eens grondig na te kijken, kwestie van de betrokken organisaties niet met een gebrekkige decreetstekst op te zadelen.

A.11 Meetbaarheid

De heer Frans Ramon stelt vast dat naar aanleiding van de voorgenomen verruiming en vernieuwingen ook – terecht – veel meer de klemtoon wordt gelegd op responsabilisering en outputcontrole (artikel 4 van het ontwerp van decreet). Tegelijk maakt hij zich daarbij wel de bedenking dat het niet evident is om aan outputcontrole te doen bij

leerprocessen. Het is immers zeer moeilijk om de leerwinst die voortvloeit uit een educatief proces exact te gaan meten. De combinatie van de decretaal vastgelegde outputcontrolevereiste met de, door vele onderzoekers onomstootbaar vastgestelde, bijna-onmogelijkheid om de resultaten van educatieve activiteiten objectief te meten en te kwantificeren, laat bij de heer Frans Ramon dan ook een wat onbehaaglijk gevoel achter. Dienaangaande wenst de heer Ramon, namens de betrokken organisaties, dan ook enig voorbehoud te formuleren bij dit specifieke punt van het decreet.

A.12 Verplichting om via samenwerkingsverbanden te werken

De heer Frans Ramon heeft verder ook wel zijn bedenkingen bij de verplichting om te werken via samenwerkingsverbanden. Enerzijds gaat het hier in principe opnieuw om een goed idee dat perfect kadert in de optie van een breder en vernieuwend beleid. Maar anderzijds komt het hem – precies omdat het niet om een vrije keuze gaat, maar om een van bovenaf opgelegde verplichting – toch ook behoorlijk dwangmatig en geforceerd over. In de mate dat dergelijke samenwerkingsverbanden niet spontaan of organisch tot stand zijn gekomen, zullen ze immers steeds min of meer artificieel zijn. Ook dit gegeven is derhalve verre van evident.

A.13 Leertraject

Met betrekking tot het voorziene “leertraject” stelt de heer Ramon zich eveneens vragen. Ook deze vereiste is op zich misschien wel logisch, want de verbreding en de vernieuwing veronderstelt nu eenmaal dat organisaties die nieuw zijn op het terrein zich zullen moeten aansluiten bij organisaties die terzake reeds over de nodige expertise beschikken. Wanneer men de zaak meer in concreto bekijkt, wordt een en ander echter meteen een heel stuk problematischer. De heer Ramon weet meer bepaald niet goed wat hij zich nu eigenlijk moet voorstellen bij een organisatie die een leertraject doorloopt, met andere woorden een organisatie die leert wat educatie eigenlijk is. Wat behelst zulks precies? Hoe lang moet zoiets duren? En hoe verloopt dat uiteindelijk allemaal (nog afgezien van de planning op papier natuurlijk)?

A.14 De vereiste om zelf een financiële inbreng te doen

Ook met de in het decreet ingeschreven vereiste een eigen financiële inbreng ten belope van 15% te

doen, heeft de heer Frans Ramon het moeilijk. Op basis van zijn eigen ervaringen met projectfinanciering op dit werkdomein, weet hij immers dat de eigenlijke educatieprojecten financieel in wezen niets of nauwelijks iets opbrengen voor de organiserende instantie. De facto betekent de vereiste om een eigen financiële inbreng te doen derhalve dat men de betrokken organisaties nu ook nog eens verplicht om aan fondsenwerving te gaan doen. Iets wat bepaald niet gemakkelijk is.

De heer Ramon, van zijn kant, is dan ook een groot voorstander van een 100% overheidsfinanciering, waarbij de betrokken organisatie via een soort van “bijblad” zou kunnen aantonen en verantwoorden dat ze ook wel degelijk een eigen inspanning levert voor een en ander.

Dienaangaande is de heer Ramon dan ook tevreden dat het decreet blijft voorzien in de mogelijkheid om in bepaalde gevallen de zaak inderdaad voor de volle 100% te financieren.

A.15 Zware rapporteringslast

Een laatste opmerking van de heer Frans Ramon betreft de door het decreet aan de organisaties opgelegde rapportering die vooraf, tijdens en achteraf gevraagd wordt (t.t.z. projectconcept, voortgangsrapport, toetsing aan de leerprocesvereiste, eindrapport). Zijns inziens wordt hier voor een al bij al toch relatief geringe overheidsfinanciering een enorme papierberg gecreëerd. Een en ander dreigt voor de betrokken organisaties (én voor de overheid) een loodzware administratieve last te worden. De heer Frans Ramon wil daarbij best begrip opbrengen voor het feit dat de besteding van overheidsgeld terdege verantwoord moet worden, maar tegelijk meent hij toch dat de zaak ook werkbaar gehouden moet worden. Het kan finaal immers niet de bedoeling zijn dat de organisaties uit de ontwikkelingseducatiesector meer bezig zijn met administratieve taken dan met de eigenlijke educatieve activiteiten.

B. Tussenkost van de heer Patrick Hostekint

B.1 Terugblik

In zijn tussenkost wenst de heer Patrick Hostekint een aantal beschouwingen van meer algemene aard te ontwikkelen. De aanleiding hiervoor is dat we nu toch vrijwel aan het einde van de legislatuur gekomen zijn en dat hij voor de volgende periode geen nieuw verkozen politiek mandaat

meer ambieert. De vijf jaar dat hij lid geweest is van deze Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden, zijn een voor hem aangename en leerrijke tijd geweest.

B.2 Al te geringe aandacht van de Vlaamse regering voor het buitenlands beleid en voor de ontwikkelingssamenwerking in het bijzonder

Tegelijk is hij echter ook meer dan ooit gaan inzien dat buitenlands beleid, laat staan ontwikkelingssamenwerking, geen prioriteit vormt voor de huidige Vlaamse regering. Zelfs voor de behandeling van de internationale verdragen (die in het Vlaams Parlement grondiger gebeurt dan op het federale niveau het geval is) betoonde de Vlaamse regering vaak maar een minimale interesse.

Symptomatisch voor het feit dat ontwikkelingssamenwerking binnen de Vlaamse regering een wel erg geringe prioriteit heeft, is het feit dat deze materie over de duur van één enkele legislatuur niet minder dan vier titulaire ministers gekend heeft, te weten : Bert Anciaux, Mieke Vogels, Ludo Sannen en Jef Tavernier. In dat opzicht benijdt de heer Hostekint de heer Tavernier dan ook zeker niet. Helemaal aan het einde van een legislatuur een materie moeten overnemen die door de collega's binnen de Vlaamse regering niet eens ernstig wordt genomen, kan immers bepaald geen pretje zijn.

Ondanks de vaststelling dat het gebrek aan belangstelling voor het buitenlands beleid van deze regering zondermeer kan afgeleid worden uit een veelheid aan feiten, blijkt kritiek hierop niet of nauwelijks aanvaardbaar te zijn voor de meest betrokken excellentie, mevrouw Patricia Ceysens. De heer Hostekint heeft namelijk vernomen dat zij de kritiek die hij ook vorige week in deze commissie geuit heeft ten aanzien van het Vlaams buitenlands beleid bijzonder slecht verteerd heeft. Uit goed geïnformeerde bronnen is hij namelijk te weten gekomen dat ze haar beklag gemaakt heeft over hem bij minister-president Somers en bij minister Landuyt. Hij vindt dat een minister zulks niet kan maken ten aanzien van een parlementslid dat gewoon zijn plicht als Vlaams volksvertegenwoordiger vervult. Daarenboven weet de heer Hostekint zich gesterkt door het feit dat hij met zijn negatieve mening over het Vlaams buitenlands beleid zeker niet alleen staat, en dit zelfs over meerderheid en oppositie heen.

B.3 Vlaamse plicht tot internationale solidariteit vanuit de eigen welvaart

Hoewel hij zichzelf absoluut niet wil betitelen als een specialist inzake ontwikkelingsvraagstukken, verklaart de heer Patrick Hostekint wel altijd een bijzonder sterke empathie te hebben ondervonden met de mensen die in de Derde Wereld vaak onder de meest ellendige omstandigheden moeten zien te overleven. Zijn engagement voor de sector van de ontwikkelingssamenwerking is derhalve zowel intellectueel als gevoelsmatig.

De heer Hostekint wijst er daarbij ook op dat Vlaanderen één van de welvarendste regio's ter wereld is, hetgeen ons toch zou moeten nopen tot enige zin voor internationale solidariteit. Jammer genoeg moet vastgesteld worden dat heel vaak net het omgekeerde waar is. Hoewel we hier, in vergelijking met veel andere landen, ronduit in een lui-lekkerland leven, wordt ons gedrag gekenmerkt door wat de heer Hostekint omschrijft als een "beklagcultuur". De doorsnee-Vlaming is nooit meer tevreden en gunt de rest van de wereld in wezen ook niks meer. Gelukkig is er echter ook nog een kern van idealisten die zich wel degelijk het lot van de mensen in de Derde Wereld aantrekt.

B.4 Eerste aanzetten voor een eigen Vlaamse ontwikkelingssamenwerking aan het begin van de legislatuur

Terugkomend op de historiek van de materie ontwikkelingssamenwerking onder de huidige legislatuur, laat de heer Patrick Hostekint opmerken dat de eerste titularis van dit bevoegdheidsdomein, de heer Bert Anciaux, terzake best wel originele en innovatieve ideeën had. Zo kwam hij onder andere op de proppen met het idee van de horizontale ontwikkelingssamenwerking, die behelsde dat elke Vlaamse minister 10% van zijn internationale middelen moest besteden aan ontwikkelingssamenwerking. Een idee waar in de praktijk uiteindelijk niets van terecht is gekomen.

Hij was echter ook de eerste die via ontwikkelingseducatie en via een gemeentelijke ontwikkelingssamenwerking tot een ruimere bewustmaking aangaande de Noord-Zuidproblematiek wou komen in Vlaanderen. De heer Hostekint stond vanaf het begin achter deze aanpak. Heel wat gemeenten, maar bijvoorbeeld ook provincies, hebben immers al een zekere werking rond het Zuiden en soms zelfs een samenwerking met het Zuiden. Het nu voorliggende ontwerp van decreet inzake ontwikkelingseducatie – dat een en ander eindelijk decre-

taal vastlegt – kan dan ook ten volle de goedkeuring wegdragen van de heer Hostekint.

B.5 Nood aan een voltijds Vlaams buitenlandminister

Hij blijft er echter bij dat Vlaanderen, wil het echt geloofwaardig zijn op het gebied van de ontwikkelingssamenwerking en meer algemeen op het gebied van het buitenlands beleid, de zaak veel ernstiger zal moeten opnemen. Dat minister Tavernier ook bevoegd is voor Leefmilieu en Landbouw betekent zijns inziens dat ontwikkelingssamenwerking slechts een marginale plaats zal innemen binnen zijn bevoegdheidspakket. Iets wat trouwens nog verergerd zal worden door de volop op gang komende campagne voor de verkiezingen van 13 juni eerstkomende. Met activiteiten rond ontwikkelingssamenwerking kan men electoraal immers niet scoren in Vlaanderen. Iets wat de heer Hostekint zelf meermaals heeft mogen ervaren.

B.6 Historische verantwoordelijkheid van het Westen

Verder verklaart de heer Patrick Hostekint er ten gronde van overtuigd te zijn dat zowat alles wat fout loopt in de Derde Wereld op de een of andere manier het gevolg is van de door het Westen over de afgelopen tweehonderd jaar gevoerde politiek. De bevolking van het Westen wenst echter voor het overgrote deel blind te blijven voor deze verpletterende morele en politieke verantwoordelijkheid. Alleen daarom al zal de heer Hostekint het voorliggende ontwerp van decreet inzake ontwikkelingseducatie met enthousiasme goedkeuren. Via het onderwijs kan men in deze materie zijns inziens heel wat bereiken, want bewustmaking werkt altijd het best als die gestimuleerd wordt op een zo jong mogelijke leeftijd. Om ten gronde iets te veranderen in de Noord-Zuidverhoudingen stelt de heer Hostekint dan ook al zijn hoop op de toekomstige generaties en op het niveau van de gemeenten en de provincies.

B.7 Verhogen van de Vlaamse budgettaire middelen voor ontwikkelingssamenwerking

Voor wat het niveau van het Vlaams Parlement en de Vlaamse regering betreft, meent de heer Hostekint dat deze er naar de toekomst toe moeten voor zorgen dat de budgettaire middelen voor ontwikkelingssamenwerking aanzienlijk stijgen. Op een Vlaams totaalbudget van ongeveer 700 miljard Belgische frank is de huidige 800 miljoen frank die

wordt uitgetrokken voor ontwikkelingssamenwerking immers beschamend laag. Terzake ziet de heer Hostekint de in de Lambermontakkoorden overeengekomen verdere regionalisering van de ontwikkelingssamenwerking als een geschikte gelegenheid om meteen ook de beschikbare budgetten aanzienlijk te verhogen. Zijns inziens moet de toekomstige Vlaamse regering hiervan in elk geval een absolute prioriteit maken, evenals trouwens van het aanduiden van een minister die enkel en alleen het internationaal beleid (met inbegrip van de ontwikkelingssamenwerking) in zijn portefeuille heeft. Naarmate er meer middelen beschikbaar komen zal het immers meer dan ooit noodzakelijk zijn dat men zich ook meer concentreert op dit beleidsdomein, iets wat volgens de heer Hostekint onmogelijk zal blijken zolang men als minister nog andere – electoraal zwaarder wegende – bevoegdheden moet uitoefenen.

B.8 Opdracht naar de toekomst toe

Afrondend verklaart de heer Patrick Hostekint dan ook dat hij ten volle achter het voorliggende ontwerp van decreet staat. Van de diverse – nu al jaren in de pijplijn zittende – decreten in de sector ontwikkelingssamenwerking die minister Tavernier geërfd heeft, hoopt de heer Hostekint verder dat ze op relatief korte termijn tot een merkbare bewustzijnsomslag zullen leiden. Als lid van het Vlaams Parlement heeft hij in elk geval jarenlang geijverd voor deze materie. Het valt insgelijks te hopen dat de toekomstige Vlaamse regeringen deze decreten ten volle ter harte zullen nemen. In de mate dat zulks niet het geval zou blijken te zijn, drukt de heer Hostekint in elk geval de hoop uit dat zijn opvolgers in het Vlaams Parlement er bij de Vlaamse regering steeds zullen blijven op aandringen dat ze ten volle haar plicht zou doen voor wat de solidariteit met de Derde Wereld betreft. Als de overheid al het goede voorbeeld niet geeft, kan men immers niet verwachten dat ook de bevolking zich solidair opstelt ten aanzien van de ontwikkelingslanden.

C. Tussenkomen van de heer André Moreau

In zijn tussenkomen wenst de heer André Moreau even terug te komen op een aantal punten die door de twee vorige sprekers werden aangehaald.

C.1 Basisdoelstelling van de ontwikkelingssamenwerking

De heer André Moreau verklaart dat de materie ontwikkelingssamenwerking zijns inziens nooit het

voorwerp mag zijn of worden van politieke spelletjes, of gebrek aan aandacht op het Vlaamse bevoegdheidsniveau. Alfa en omega van elk ontwikkelingsamenwerkingsbeleid moet er steeds in bestaan de ontwikkelingslanden en hun inwoners meer (reële) kansen te geven om een grotere welvaart te bereiken. Ontwikkelingseducatie kan een belangrijk instrument zijn bij het nastreven en benaastigen van deze basisdoelstelling.

C.2 Al te beperkte middelen

In het licht van het genoemde basisdoel vindt de heer Moreau het dan ook meer dan navrant om te moeten vaststellen dat de cijfergegevens ondubbelzinnig aantonen dat noch het politieke bedrijf, noch de bevolking in het geïndustrialiseerde Noorden reeds voldoende overtuigd zijn van nood en nut van ontwikkelingssamenwerking.

Hij wijst er terzake op dat einde de jaren zestig, begin de jaren zeventig door vooraanstaande economen (onder andere wijlen Gaston Eyskens) vooropgesteld werd dat ongeveer 1% van het BNP (bruto nationaal product), ondertussen in de Europese context BBP (bruto binnenlands product) geworden, zou moeten besteed worden aan ontwikkelingssamenwerking.

Ergens midden de jaren zeventig werd dit reeds lage percentage nog eens bijgesteld tot 0,7% van het BNP. Percentage dat ondertussen trouwens nog maar door zeer weinig landen – waar België, laat staan Vlaanderen, niét toe behoort – gehaald worden.

Anno 2004 is het volgens de heer Moreau dan ook beschamend te moeten vaststellen dat een doelstelling die al meer dan veertig jaar oud is, nu nog steeds niet gehaald wordt. Zijns inziens is dit eveneens een gevolg van het feit dat deze materie en deze doelstelling door het politieke bedrijf inderdaad niet echt au sérieux genomen worden.

Dit betekent overigens niet dat wie doet wat hij kan, niet ons volle respect zou verdienen. Zo heeft de huidige Vlaamse regering, met de weinige haar ter beschikking staande middelen, toch reeds heel wat gerealiseerd in Zuid-Afrika, Mozambique en nu ook Noord-Afrika.

Wat anderzijds niet belet dat een ontwikkelingssamenwerkingsbudget van 800 miljoen frank op een totaal Vlaams budget van 700 miljard frank, inderdaad een gegeven is dat voor verbetering vatbaar is. Terzake drukt hij dan ook de hoop uit dat dit (veel te kleine) bedrag reeds in de komende jaren

substantieel zou kunnen worden opgetrokken. Het hoeft immers geen betoog dat met de inzet van meer middelen potentieel doorgaans ook meer resultaten behaald kunnen worden.

C.3 Verbreding en vernieuwing via samenwerkingsverbanden

In tegenstelling tot een van de vorige sprekers, vindt de heer André Moreau het uitermate positief dat het voorliggende ontwerp van decreet het werken via samenwerkingsverbanden promoot. Zijns inziens is dit de beste, en misschien zelfs de enige, manier om tot een echte verbreding van de doelgroepen en dito vernieuwing van het ontwikkelingseducatieconcept te komen.

Zoals de zaken er nu voorstaan bereiken de gespecialiseerde organisaties immers enkel die mensen die sowieso reeds overtuigd zijn van een versterkte inzet voor de Derde Wereld. Gezien deze groep veel te beperkt is, is het cruciaal dat men tot een methodologie komt via dewelke men – via nieuwe middelen – ook nieuwe (en grotere) doelgroepen bereikt. Dit zal trouwens ook een hele uitdaging zijn voor de organisaties die nu reeds actief zijn op het domein van de ontwikkelingseducatie; “preken voor de gelovigen” is immers relatief gemakkelijk. Nieuwe “bekeerlingen” werven zal heel wat moeilijker en inspannender zijn.

Terzake roept de heer André Moreau de minister dan ook op om dit gegeven ook voldoende scherp tot uiting te laten komen in de nog te nemen uitvoeringsbesluiten. Uitvoeringsbesluiten die, gezien het conceptuele karakter van het voorliggende decreetsontwerp, absoluut cruciaal zullen zijn.

C.4 Resultaatgerichtheid en evaluatiebeginsel

Gezien de beperktheid van de ter beschikking staande budgettaire middelen toont de heer André Moreau zich ook een absoluut voorstander van de in het decreet opgelegde resultaatgerichtheid. De Vlaamse overheid moet er zijns inziens trouwens steeds naar streven om haar middelen zo optimaal als mogelijk te laten renderen.

Het noodzakelijke corollarium van de zonet genoemde resultaatgeoriënteerdheid ligt evidentierwijze vevat in de strenge evaluatieprocedure die in het decreet wordt voorzien. Dienaangaande verwijst de heer Moreau naar de in de relevante beleidsbrief 2004 geselecteerde projecten, die tegelijk voorafspiegeling én resultaat waren van een dergelijke strenge evaluatie.

Afsluitend kan de heer André Moreau tenslotte bevestigen dat de VLD-fractie het voorliggende ontwerp van decreet zal goedkeuren.

D. Tussenkoms van de heer Karim Van Overmeire

D.1 Erosie van het draagvlak voor de ontwikkelingssamenwerking bij de bevolking wegens het uitblijven van concrete resultaten

De heer Karim Van Overmeire stelt vast dat alle voorgaande sprekers zonder uitzondering gesteld hebben dat de middelen voor ontwikkelingssamenwerking ontoereikend zijn. Tegelijk legden zij telkenmale de link met de beperktheid van het draagvlak voor de Derde Wereldproblematiek bij de bevolking, die verantwoordelijk zou zijn voor dit tekort aan budgettaire middelen. Tevens wezen enkelen onder hen er op dat dit draagvlak (en dus ook de middelen) steeds meer dreigt weg te vallen.

Volgens de heer Van Overmeire stoppen zij hun redenering echter net voor het echt relevante punt. Zijns inziens heeft de inderdaad onmiskenbaar afnemende belangstelling voor de ontwikkelingssamenwerking ermee te maken dat de bevolking in de geïndustrialiseerde wereld zich meer en meer begint te realiseren dat decennia van ontwikkelingssamenwerking soms zo goed als niets hebben opgeleverd qua concrete en positieve resultaten voor de begunstigde landen en volken. Sinds de dekolonisatie werden immers enorme bedragen besteed aan de Derde Wereld, maar desondanks is het overgrote deel van de ex-kolonies er zelfs op achteruit gegaan.

D.2 Vooringenomenheid van het in de ontwikkelingseducatie gehanteerde verklaringsmodel

Het stoort de heer Karim Van Overmeire dan ook enigszins dat er maar zelden een eerlijke poging wordt ondernomen om een afdoende uitleg te geven voor dit fenomeen. Waarom sommige voormalige ontwikkelingslanden zich er goed doorheen geslagen hebben en geleidelijk aan het pad van de economische en sociale ontwikkeling op gaan, terwijl andere landen quasi of zelfs helemaal geïmploëerd zijn, maakt zelden het voorwerp uit van een analyse die de toets van de wetenschappelijke kritiek kan doorstaan.

Zoals door de heer Hostekint expliciet werd aangehaald, gaat men er in de wereld van de ontwikkelingseducatie integendeel gemakshalve maar van uit dat alle problemen waarmee de Derde Wereld te kampen heeft een uitvloeisel zijn van de politiek

die door het Westen werd gevoerd over de afgelopen tweehonderd jaar.

D.3 Eigen verantwoordelijkheid van de landen in ontwikkeling

Met dit ronduit simplistische verklaringsmodel is de heer Karim Van Overmeire het ten gronde oneens. Zijns inziens heeft socio-economische ontwikkeling (of het uitblijven daarvan) integendeel veel, zoniet alles, te maken met de kwaliteit van het bestuur van een land, met het al dan niet bestaan van en respect voor de “rule of law”, en dus in wezen met de mate waarin het lokale leiderschap respect weet op te brengen voor de noden en rechten van de eigen bevolking.

Bij wege van voorbeeld hiervan haalt de heer Van Overmeire het geval Zimbabwe aan. Van een stabiel, relatief rijk en voedselexporterend land is deze staat over de laatste jaren verworpen tot een onstabiele en armlastige voedselimporteur ten gevolge van het politieke en economische mismanagement van het corrupte en dictatoriale Mugabe-bewind. En dit ondanks alle signalen en zelfs sancties die het Westen heeft genomen om de democratie en de democratische krachten in Zimbabwe te ondersteunen. De vraag of ook dit weer eens de schuld van het Westen is, is volgens de heer Van Overmeire dan ook zuiver retorisch. Het is derhalve onzinnig om via de standaardmantra van de ontwikkelingseducatie, aan onze – per definitie sowieso al wat gemakkelijker beïnvloedbare – jongeren, verklaringsmodellen te slijten die geen hout snijden.

De heer Karim Van Overmeire wil daarmee overigens niet gezegd hebben dat het Westen zichzelf nooit iets te verwijten zou hebben in de internationale betrekkingen. Ten tijde van de Koude Oorlog heeft het Westen hier en daar ongetwijfeld wel eens een wat minder fris regime ondersteund, maar dit paste nu eenmaal in de Koude Oorlogslogica, waarin elk van de betrokken partijen zijn eigen cliënt-staten had. Al vrij snel na het einde van de Koude Oorlog (meer bepaald in de loop van de eerste helft van de jaren negentig) heeft het Westen overigens afstand genomen van die wat dubieuze regimes.

En verder wil de heer Van Overmeire ook best wel erkennen dat er in de internationale economie en handel natuurlijk wel een aantal “oneerlijke” verhoudingen bestaan, maar ten gronde blijft hij erbij dat de schuld voor de onderontwikkeling van een land doorgaans ter plaatse moet worden gezocht.

Een ander tekenend voorbeeld terzake, is de ontwikkeling die Zuid-Korea heeft doorgemaakt. In 1960 was dat land nog volop aan het bekomen van de Koreaanse oorlog die van 1950 tot 1953 gewoed had. Het was op dat ogenblik ook merkkelijk armer dan het net onafhankelijk geworden Kongo. In tegenstelling tot Kongo beschikt Zuid-Korea daarenboven niet over noemenswaardige bodemrijdommen. Maar ondertussen heeft Zuid-Korea een sterke en gestage economische ontwikkeling doorgemaakt, waarvan ook de bevolking in toenemende mate mee profiteert. Het wordt nu tot de sterkere economieën van Azië gerekend, en zijn bevolking geniet van een acceptabel en nog steeds stijgend welvaartsniveau. Kongo daarentegen – dat in 1960 met veel meer troeven vertrok dan Zuid-Korea – is in een staat van totale onderontwikkeling terecht gekomen en is zo goed als volledig geïmplodeerd.

Dit is echter het soort van vergelijkingen waarvan gevreesd mag worden dat ze doorgaans niet gemaakt zullen worden in de sector van de ontwikkelingseducatie. Daar geldt nog steeds als eenvoudige boodschap dat alles wat fout gaat in de wereld de schuld van het Westen is. Het gaat volgens de heer Van Overmeire dan ook niet op om een dermate simplistisch verklaringsmodel, met overheidssteun, op te dringen aan de bevolking in het algemeen en aan de jongeren in het bijzonder.

De heer Patrick Hostekint verklaart hierop niet overtuigd te zijn door het Kongo-voorbeeld dat de heer Van Overmeire zopas heeft aangehaald. Het valt daarbij wel niet te ontkennen dat de resultaten van de ontwikkelingshulp aan Kongo/Zaire inderdaad behoorlijk beperkt zijn, maar daar zijn volgens de heer Hostekint dan ook twee goede redenen voor. Vooreerst ging het bij de officiële Belgische ontwikkelingshulp gedurende decennia niet om echte hulp, maar veeleer om het verstrekken van allerhande contracten voor – vaak nutteloze – (prestige)projecten aan diverse Belgische firma's (de zogenaamde “gebonden hulp” en de “witte olifanten” met andere woorden). En tweedens was het doel van de Belgische ontwikkelingssamenwerking daarenboven in wezen ook politiek van nature. Ze bestond er met name in het Mobutu-regime te vriend te houden. Regime dat op zijn beurt een aantal grote Belgische ondernemingen niets in de weg legde bij het plunderen van de natuurlijke rijkdommen van Kongo.

Diezelfde natuurlijke rijkdommen zijn trouwens altijd tegelijk een vloek en een zegen geweest voor het land. Enerzijds gaven ze potentieel inderdaad meer kansen op economische ontwikkeling, maar anderzijds lokten ze ook al vanaf het begin van de

koloniale periode allerhande grote bedrijven aan die zonder pardon het land leegroofden. Het was trouwens uit bezorgdheid om verder ongestoord uit de bodemschatten van Kongo te kunnen putten, dat bepaalde krachten in België en daarbuiten, ervoor gezorgd hebben dat de eerste premier van dat land, Patrice Lumumba, die huns inziens een veel te onafhankelijke koers dreigde te varen, uit de weg geruimd werd.

Overigens wil de heer Hostekint ook niet gezegd hebben dat de Vlaamse ontwikkelings samenwerking tot nog toe geen tastbare resultaten zou hebben opgeleverd. De Vlaamse bijstand bij de bestrijding van de aidsproblematiek in Zuid-Afrika is hiervan een goed voorbeeld. Het enige wat hij wél heeft willen zeggen is dat de Vlaamse budgettaire middelen voor ontwikkelingssamenwerking nog veel te beperkt zijn.

De heer Karim Van Overmeire repliceert hierop dat het voorbeeld Zuid-Afrika wel bijzonder ongelukkig gekozen is. Dat aids zo vreselijk om zich heen grijpt in Zuid-Afrika is immers in niet geringe mate het gevolg van de totaal irrationale houding die de Zuid-Afrikaanse regering terzake lange tijd heeft ingenomen. Het niet willen verstrekken van aidsremmers en het minimaliseren van de besmettings- en overdrachtsrisico's van het virus, kunnen immers maar bezwaarlijk een vorm van goed beleid genoemd worden.

Een ander frappant voorbeeld voor zijn stelling dat een land zelf in hoge mate verantwoordelijk is voor de graad van ontwikkeling dat het bereikt, is volgens de heer Karim Van Overmeire te vinden in de hoge economische vlucht die China – een land dat overigens nooit enige ontwikkelingshulp heeft ontvangen – momenteel neemt. Ondanks decennia van retrograad maoïsme, heeft de Chinese bevolking over de laatste twee decennia immers opnieuw zonder aarzelen aangeknoopt met een aantal blijkbaar intrinsiek Aziatische kwaliteiten inzake wetenschappelijke vooruitgang en entrepreneurschap. Dermate zelfs dat het land nu al wordt omschreven als dé economische grootmacht van de 21ste eeuw.

D.4 Negatief advies van de Raad van State

Nog los van de inhoudelijke kwestie, wijst de heer Karim Van Overmeire – zonder een verdediger te willen zijn van het Belgische bevoegdheidsniveau – erop dat de Raad van State een wel bijzonder negatief advies heeft uitgebracht over het voorliggende ontwerp van decreet. Alleen al qua bevoegdheid was het advies dermate negatief, dat de Raad van

State gemeend heeft niet verder op het decreet te moeten ingaan.

Bij gebrek aan repliek op de kritiek van de Raad van State in de memorie van toelichting bij het ontwerp van decreet, had de heer Van Overmeire dan ook graag van de minister vernomen wat hij van deze kritiek vindt en hoe hij deze desgevallend wenst te weerleggen ?

II.2 Replieken van de minister

Bij de aanvang van zijn replieken wenst de minister eerst en vooral van harte zijn dank uit te spreken aan het adres van de diverse commissieleden die de Vlaamse inspanningen inzake ontwikkelingssamenwerking in het algemeen, en inzake ontwikkelingseducatie in het bijzonder, duidelijk een warm hart toedragen.

A. Ontwikkelingssamenwerking wel degelijk een prioritaire bekommernis voor de minister

De commissieleden die hem beklagden dat hij helemaal op het einde van de legislatuur nog de last moest overnemen van een materie die opeenvolgende titularissen de afgelopen jaren nogal wat hoofdbrekens bezorgd heeft, kan hij eveneens geruststellen. Hij beschouwt de bevoegheid ontwikkelingssamenwerking absoluut niet als een last en neemt deze materie zelfs heel graag over, aangezien hij er inhoudelijk bijzonder sterk in geïnteresseerd is en zich terzake zelfs al decennia geëngageerd heeft opgesteld.

Hij vindt het in wezen zelfs bijna een dankbaar moment om deze materie over te nemen. Na vier jaar van voorbereiding – opgestart kort na de in de Lambermontakkoorden voorziene principiële bevoegdheidsoverdracht naar Vlaanderen – staan er nu immers vier decreten (drie ontwerpen en één voorstel) op het punt om behandeld te worden in het parlement, waarmee een coherente basis gelegd zal worden voor het Vlaamse beleid inzake ontwikkelingssamenwerking.

Dat de minister wel degelijk geïnteresseerd is in deze materie moge trouwens ook ten overvloede blijken uit het feit dat hij al heel kort na zijn recente ambtsaanvaarding op (een al onder zijn voorganger gepland) vijfdaags werkbezoek is gegaan naar Zuid-Afrika. Oorspronkelijk was voorzien dat daarbij ook Mozambique zou worden aangedaan, maar deze etappe van de reis moest worden geschrapt omdat hij zich als beginnend lid van de Vlaamse regering nog in te veel andere dossiers

moest inwerken. Tijdens dat korte werkbezoek heeft hij echter kunnen vaststellen dat de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking met veel enthousiasme wordt uitgedragen. Enthousiasme dat trouwens gedeeld wordt door zowel NGO's als door de officiële Vlaamse ontwikkelingssamenwerking.

Tegelijk wenst de minister ook de opmerking van de heer Hostekint, luidens dewelke het opkomen voor de belangen van de Derde Wereld electoraal niet nuttig is, wat te nuanceren. Zelf is hij in elk geval wel degelijk van plan om van ontwikkelingssamenwerking een thema te maken in zijn verkiezingscampagne. Dat de Vlaamse bevolking, in globo genomen, niet wakker zou liggen van de Derde Wereldproblematiek, is volgens hem een foute perceptie. Er zijn in Vlaanderen wel degelijk heel wat mensen en basisgroepen die zich het lot van de mensen in de ontwikkelingslanden aantrekken.

B. Beperkteid van het budget

Wel geeft de minister die commissieleden gelijk die stelden dat het Vlaamse budget voor ontwikkelingssamenwerking nog verre van toereikend is. Ook naar zijn aanvoelen mocht het best iets meer zijn.

Tegelijk wijst hij er echter op dat aan de hand van het op stapel staande decretale kader, dit beperkte budget beter beheerd en besteed zal kunnen worden. In een eerste fase is dit trouwens misschien nog zo geen slechte combinatie. De ervaring leert immers dat het plots substantieel optrekken van de begrotingsmiddelen voor een bepaald beleidsdomein, niet automatisch leidt tot een proportionele verbetering van de beleidsresultaten.

Veeleer dan onmiddellijk een budgettaire inhaaloperatie na te streven voor de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking, komt het er volgens de minister dus op aan om creatief te leren omgaan met het beperkte budget dat er nu reeds is. Eenmaal men daarmee genoeg expertise heeft opgedaan, kan men een verhoging van de budgetten beginnen nastreven. Als men dat tussenstadium overslaat, dreigt men – ondanks een eventuele aanzienlijke verhoging van de middelen – echter niet substantieel meer of betere ontwikkelingssamenwerking te krijgen.

C. Falen van het horizontaal beleid

De minister beaamt verder dat een andere methode voor (onder andere) het verhogen van de

Vlaamse middelen ten behoeve van ontwikkelingsamenwerking, het zogenaamde “horizontaal beleid”, inderdaad nooit echt van de grond is gekomen.

Behalve dan voor wat één minister betreft, te weten zijn voorgangster voormalig minister Vera Dua, die op de domeinen leefmilieu en landbouw wel degelijk het horizontaal engagement is nagekomen. Het spreekt daarbij voor zich dat het hier net twee bevoegdheidsdomeinen betreft, die uitermate relevant zijn voor de sector ontwikkelingssamenwerking.

In dat opzicht verklaart minister Tavernier dan ook dat hij in wezen vanuit zijn drie bevoegdheden (leefmilieu, landbouw en ontwikkelingssamenwerking) aan ontwikkelingssamenwerking doet, en dus niet enkel als Vlaams minister van Ontwikkelingsamenwerking. Om de totaliteit van zijn inspanningen op dit domein te beoordelen, moet men met andere woorden rekening houden met de integraliteit van zijn bevoegdhedenpakket.

D. BNP-percentagedoelstellingen

Nog in het verlengde van de discussies over de budgettaire middelen die beschikbaar zouden moeten zijn voor ontwikkelingssamenwerking, wenst de minister ook even kort in te gaan op de door de heer André Moreau geformuleerde bedenkingen nopens het percentage van zijn BNP dat ieder land optimalerwijze zou moeten besteden aan ontwikkelingssamenwerking.

Terzake beaamt hij dat de 1%-regel lange tijd als een soort van magisch streefcijfer naar voor geschoven werd. Toen de onhaalbaarheid van deze doelstelling niet langer ontkend kon worden, werd het streefcijfer gereduceerd tot 0,7% van het BNP. En ook dit cijfer wordt door de meeste landen inderdaad nog altijd niet gehaald.

Het spreekt daarbij voor zich dat Vlaanderen, met zijn al bij al toch vrij prille ontwikkelingssamenwerkingsbeleid, er eveneens mee naar streeft om op termijn dit streefcijfer te halen. Waarbij de minister er echter wel op wijst dat het verwezenlijken van deze doelstelling momenteel hoofdzakelijk benaardstigd wordt op het federale niveau, dat in vergelijking met Vlaanderen, over een veelvoud aan financiële middelen voor ontwikkelingssamenwerking beschikt.

E. Geen echte behoefte aan een aparte Vlaamse buitenlandminister die instaat voor de totaliteit van het Vlaams buitenlands beleid

In antwoord op de bemerking van de heer Hostekint dat een apart Vlaams minister van Buitenlands Beleid eigenlijk noodzakelijk zou zijn opdat, onder andere, de materie ontwikkelingssamenwerking voldoende belangstelling zou krijgen vanwege het politieke bedrijf, repliceert de minister dat zijns inziens een breed draagvlak binnen de bevolking een betere garantie oplevert voor meer belangstelling vanwege de politieke wereld.

Inzoverre er ooit een Vlaams minister zou komen die bevoegd is voor de integraliteit van het Vlaams buitenlands beleid (d.w.z. het eigenlijke buitenlandbeleid, de buitenlandse handel en de ontwikkelingssamenwerking), verklaart minister Tavernier er niet van overtuigd te zijn dat dit per definitie een goede zaak zou zijn. In een dergelijke constellatie is het vooreerst immers verre van denkbeeldig dat ontwikkelingssamenwerking maar een derderangsplaats zou innemen, terwijl het al evenmin denkbeeldig is dat dit beleidsdomein in conflict zou raken met de andere twee bevoegdheden van de betrokken minister. Het algemene buitenlandbeleid, en vooral de buitenlandse handel, dienen immers nogal eens andere belangen dan degenen die met ontwikkelingssamenwerking worden nagestreefd, hetgeen in hoofde van de betrokken minister tot een behoorlijk schizofrene situatie zou leiden. Coherentie vergt met andere woorden niet noodzakelijk de groepering van alle bevoegdheden bij één enkele minister.

F. Oorzaken van blijvende onderontwikkeling

Met de door de heer Karim Van Overmeire geuite bedenking dat het draagvlak voor de ontwikkelingssamenwerking bij de bevolking langzaam aan erodeert ten gevolge van het uitblijven van concrete resultaten in de meeste ontwikkelingslanden, is de minister het niet eens. Meer in concreto meent hij dat men de zaak zeker niet mag veralgemenen, maar de kwestie land per land moet bekijken.

Anderzijds klopt het natuurlijk wel dat het inzetten van voldoende middelen voor ontwikkelingssamenwerking een noodzakelijke, maar geen voldoende voorwaarde is. Om een land ook effectief tot ontwikkeling te laten komen moet inderdaad ook aan een aantal andere voorwaarden (waaronder goed bestuur, rechtsstatelijkheid, e.d.m.) voldaan zijn. Dit laatste lukt vaak niet om een veelheid aan de meest uiteenlopende redenen (zelfs klimatologische omstandigheden kunnen op die

manier de ontwikkeling van een land in de weg staan).

Terzake spreekt de minister dan ook niet graag in termen van “schuld” wanneer het over de staat van onderontwikkeling van een land gaat. Dit concept is immers wat te gevaarlijk, omdat het zich tot alerhande misbruiken leent. Zijns inziens is het veel constructiever om te proberen de concrete oorzaken voor het ontbreken van socio-economische ontwikkeling in een land te detecteren, dan een globaal oordeel uit te spreken over de Derde Wereld in het algemeen. De oorzaken van onderontwikkeling kunnen immers soms sterk verschillen van land tot land.

Daarnaast valt het echter ook niet echt te ontkennen dat een aantal Westerse grootmachten in sommige gevallen en in sommige landen inderdaad een negatieve rol gespeeld hebben. Wat overigens in genedele afbreuk doet aan de vaststelling dat er ook endogene oorzaken voor onderontwikkeling zijn. Zo onder andere : slecht bestuur, corruptie, incompetentie e.d.m.

De minister concludeert derhalve dat veralgemeningen in deze uit den boze zijn en dat de geschiedenis ons leert dat de waarheid doorgaans in het midden ligt. Als er dan toch in termen van “schuld” voor de blijvende onderontwikkeling moet worden gesproken, meent de minister dat deze schuld niet eenzijdig op het Westen mag afgeschoven worden, maar dat het al evenmin opgaat om de betrokken ontwikkelingslanden zelf als enige schuldigen voor hun lot aan te wijzen.

G. Antwoord op het advies van de Raad van State

Het advies van de Raad van State bij het voorontwerp van decreet lijkt er in eerste instantie op te wijzen dat er hier sprake zou zijn van een overtreding van de bevoegdheidsverdeling binnen het federale België. Dienaangaande is de minister echter de overtuiging toegedaan dat het hoge rechtscollege hier toch een iets té behoudsgezinde interpretatie gehanteerd heeft. Hij, evenals zijn juridische raadgevers, zijn in elk geval de stellige overtuiging toegedaan dat Vlaanderen met dit decreet inzake ontwikkelingseducatie heel duidelijk volledig binnen de sfeer van de eigen bevoegdheden blijft. Iets wat de Raad van State in zijn advies overigens ook niet volledig, laat staan overtuigend, kan ontkennen. Desalniettemin werd ingegaan op de suggestie van de Raad van State om enkele artikels aan te passen, kwestie van de werkingsfeer te beperken tot de Vlaamse bevolking.

Verder wijst de minister er nog op dat in deze materie, zijns inziens, de federale overheid en de gemeenschappen en de gewesten zeer wel parallel en complementair met elkaar kunnen optreden. Op die manier kunnen die twee elkaar zelfs wederzijds versterken en kan er ook een multiplicatoreffect gerealiseerd worden.

H. Nood aan selectiviteit

De minister beklemtoont verder dat met het voorliggende decreet op verschillende niveaus een hogere graad van selectiviteit wordt beoogd.

Vooreerst zal de zaak nu veel selectiever kunnen worden aangepakt in het stadium van de indiening van de projecten. Men zal immers veel meer moeten expliciteren wat de gehanteerde criteria en doelstellingen zijn. Iets waarop men dan later ook geëvalueerd zal worden.

Een tweede belangrijk punt van selectiviteit komt naar voor bij de beoogde verbreding van de doelgroepen. Hoewel het voor zich spreekt dat het niet langer opgaat om alleen maar te werken voor groepen die sowieso reeds tot de “overtuigden” behoren, is het verbreden van de doelgroepen minder evident dan soms op het eerste zicht het geval lijkt. Eenmaal men de vertrouwde en gebaande paden verlaat, dreigt men zich immers te verliezen in een veelheid aan potentieel geïnteresseerde groepen. Ook hier zal een gepaste mate aan selectiviteit derhalve noodzakelijk zijn.

Deze selectiviteit inzake projecten rond ontwikkelingseducatie is trouwens de pendant van de selectiviteit die sowieso reeds gehanteerd wordt binnen het eigenlijke Vlaamse beleid inzake ontwikkelingsamenwerking. Op grond van de gelimiteerde omvang van de beschikbare middelen, beperkt Vlaanderen zijn ontwikkelingsamenwerking nu al tot een relatief kleine groep aan landen en tot een relatief klein aantal domeinen, waarrond dan nog bij voorkeur wordt samengewerkt met lokale partners.

I. Repliek op een aantal meer punctuele opmerkingen

De minister komt tenslotte – zonder daar nog al te diep op te willen ingaan (omdat anders de hele discussie opnieuw geopend zou worden) – nog even terug op een aantal meer punctuele bemerkingen, die geformuleerd werden door de heer Frans Ramon.

I.1 Wederkerigheidsbeginsel

De introductie van het wederkerigheidsbeginsel met het Zuiden ligt ook volgens de minister voor de hand. De hele sector van de ontwikkelingssamenwerking is tegenwoordig immers doordrongen van het nut van dergelijke wederkerigheid.

I.2 Geen overdreven administratieve last

Tegelijk wenst de minister de vrees van de heer Ramon te weerleggen als zou de rapportering over heel het gebeuren veel te zwaar uitvallen. Het komt er immers enkel op aan om na te gaan of de gestelde prioriteiten wel degelijk werden nageleefd. Het gaat hier m.a.w. over een instrument om aan kwaliteitsbewaking te doen en het is derhalve zeker niet de bedoeling om aan gratis muggenzifterij te gaan doen. Er zal dan ook voor gezorgd worden dat de administratieve formaliteiten zeker niet te ver gaan en dus doenbaar en draaglijk blijven.

I.3 Geen onderscheid tussen “oude” en “nieuwe” organisaties

De minister stelt verder dat de heer Ramon gerust kan zijn aangaande zijn perceptie dat het voorliggende ontwerp een onderscheid zou maken tussen zogenaamde “oude” en “nieuwe” organisaties. Zulks is absoluut niet de bedoeling en er is in het decreet zeker ook niet de minste vooringenomenheid ingebouwd tegenover de klassieke ontwikkelingseducatie-organisaties.

I.4 Meten van de output

De minister deelt verder de mening van de heer Frans Ramon dat het niet gemakkelijk is om de output van een educatieproces te meten. Desalniettemin bestaan er daarvoor wel degelijk bepaalde algemeen aanvaarde – maar daarom nog niet onfeilbare – meetinstrumenten. Hij wijst er daarbij op dat deze outputcontrole vooral tot doel heeft een wat meer professioneel management in te brengen in het gebeuren.

I.5 Niet-verwaarloosbare financiële inbreng vanwege de Vlaamse overheid

Qua financiële inbreng vanwege de Vlaamse overheid, wenst de minister met klem te weerleggen dat het vaak maar om bijdragen van een kleine dui-

zend euro zou gaan. Dergelijke kleinere betoelagen worden zijns inziens trouwens beter nooit uitgekeerd door de Vlaamse Gemeenschap, maar kunnen eventueel wel emaneren van andere overheden, als daar zijn gemeenten en provincies. Wil de Vlaamse Gemeenschap alsdusdanig tussenkomen in een project van ontwikkelingseducatie, dan moet het dus al om een project van enige omvang gaan.

I.6 Cofinancieringsvereiste

Tevens verklaart de minister zich een groot voorstander van de vereiste dat de betrokken organisaties zelf 15% van het projectbedrag zouden inbrengen. Door de introductie van het principe van de cofinanciering responsabiliseert men de betrokken organisaties immers opnieuw wat meer. In de mate dat ze sowieso al een eigen inspanning leveren kan dit trouwens geen onoverkomelijk bezwaar zijn. Als een en ander echt niet haalbaar is voor deze of gene organisatie, blijft het uitzonderlijk trouwens toch mogelijk dat de Vlaamse overheid voor de volle 100% zou financieren. In welke omstandigheden dit in concreto mogelijk zal zijn, zal nader worden uitgewerkt in de uitvoeringsbesluiten.

III. ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING EN STEMMING

HOOFDSTUK I

Algemene bepalingen en definities

Artikel 1

Er worden geen opmerkingen geformuleerd bij dit artikel, dat wordt aangenomen met zeven stemmen tegen twee.

Artikel 2

Er worden geen opmerkingen geformuleerd bij dit artikel, dat wordt aangenomen met zeven stemmen tegen twee.

HOOFDSTUK II

Doelstellingen van het Vlaams beleid
inzake ontwikkelingseducatie

Artikel 3

Er worden geen opmerkingen geformuleerd bij dit artikel, dat wordt aangenomen met zeven stemmen tegen twee.

Artikel 4

Er worden geen opmerkingen geformuleerd bij dit artikel, dat wordt aangenomen met zeven stemmen tegen twee.

Artikel 5

Er worden geen opmerkingen geformuleerd bij dit artikel, dat wordt aangenomen met zeven stemmen tegen twee.

HOOFDSTUK III

Beleid ten aanzien van de actoren op
het vlak van de ontwikkelingseducatie

AFDELING I

Algemene bepalingen

Artikel 6

Er worden geen opmerkingen geformuleerd bij dit artikel, dat wordt aangenomen met zeven stemmen tegen twee.

Artikel 7

Er worden geen opmerkingen geformuleerd bij dit artikel, dat wordt aangenomen met zeven stemmen tegen twee.

AFDELING II

Subsidiëring van projecten inzake
ontwikkelingseducatie

Artikel 8

Er worden geen opmerkingen geformuleerd bij dit artikel, dat wordt aangenomen met zeven stemmen tegen twee.

Artikel 9

Er worden geen opmerkingen geformuleerd bij dit artikel, dat wordt aangenomen met zeven stemmen tegen twee.

Artikel 10

Er worden geen opmerkingen geformuleerd bij dit artikel, dat wordt aangenomen met zeven stemmen tegen twee.

HOOFDSTUK IV

Integrale kwaliteitszorg en verantwoording

Artikel 11

Er worden geen opmerkingen geformuleerd bij dit artikel, dat wordt aangenomen met zeven stemmen tegen twee.

Artikel 12

Er worden geen opmerkingen geformuleerd bij dit artikel, dat wordt aangenomen met zeven stemmen tegen twee.

Artikel 13

Er worden geen opmerkingen geformuleerd bij dit artikel, dat wordt aangenomen met zeven stemmen tegen twee.

Artikel 14

Er worden geen opmerkingen geformuleerd bij dit artikel, dat wordt aangenomen met zeven stemmen tegen twee.

Artikel 15

Er worden geen opmerkingen geformuleerd bij dit artikel, dat wordt aangenomen met zeven stemmen tegen twee.

Artikel 16

Er worden geen opmerkingen geformuleerd bij dit artikel, dat wordt aangenomen met zeven stemmen tegen twee.

HOOFDSTUK V

Slotbepalingen

Artikel 17

Er worden geen opmerkingen geformuleerd bij dit artikel, dat wordt aangenomen met zeven stemmen tegen twee.

Artikel 18

Er worden geen opmerkingen geformuleerd bij dit artikel, dat wordt aangenomen met zeven stemmen tegen twee.

IV. STEMMING OVER HET GEHELE ONTWERP VAN DECREET

In zijn geheel ter stemming gelegd, wordt het ontwerp van decreet inzake ontwikkelingseducatie ten slotte ongewijzigd aangenomen met zeven stemmen tegen twee.

De verslaggever,

Frans RAMON

De waarnemend voorzitter,

Karim VAN OVERMEIRE
